

Kőre követ

*Népfőiskola
Uzdon és
Sárszentlőrincen*

KŐRE KÖVET

Népfőiskola Uzdon és Sárszentlőrincen

KÖRE KÖVET

Népfőiskola Uzdon
és Sárszentlőrincen

Szerkesztő:

Bakay Péter, Karl Jánosné Csepregi Erzsébet

Tördelés: Kövi Gergő

Nyomdai munkálatok: Kerényi Nyomda, Szekszárd

Az első borítón a Béri Evangélikus Egyházközség
gyülekezeti házának részlete látható.

A hátsó borítón az uzdi Puszták Népe Népfőiskola jelmondatai olvashatók.

Kiadja:

Zsivora György Népfőiskolai Alapítvány

ISBN: 978-963-08-3410-0

Csepregi Béla evangélikus lelkész emlékének

és

*Renkecz József tanító, nyugalmazott iskolaigazgató
iránti tisztelettel, nagyrabecsüléssel*

Előszó

„Aki énbennem marad, és én őbenne, az terem sok gyümölcsöt.” Népfőiskolai munkánk elindítója Jézus szava. Két idősödő ember, egy nyugdíjas lelkész és egy pályája végéhez közeledő iskolaigazgató lelki gazdagságát, szellemi kincseit kezdte szétosztani, és ebből nőtt ki a népfőiskolai munka Uzdon és Sárszentlőrincen. Nem tartották meg maguknak, amijük volt, amit életükben lelkükbe, szellemükbe gyűjtöttek, hanem másoknak is juttatni akartak belőle. Majd ehhez a nemes célhoz munkatársakat, segítőket toboroztak, hallgatóságot találtak. Tudtak és akartak lelkesíteni, közösséget formálni. Mindkettőjüket megtanította arra az élet, és meggyőződésükké vált, hogy nemes célokat kell kitűzniük maguk és mások elé, küzdeniük kell maguk és mások szellemi, lelki felemeléséért, s azt is tapasztalatból tudták, hogy a szellemi és lelki kincsek birtoklása és megosztása egyaránt gyönyörűség. E célok mentén elindulva sikerült közösséget formálniuk, olyan kitarató, érdeklődő csapatot gyűjteniük, hogy Uzdon már 21. éve, Sárszentlőrincen 18. éve működik töretlenül a népfőiskola. Ennek a két évtizednek a történéseiről szól ez a könyvecske, megismertetve az olvasóval az uzdi népfőiskolai élet mellett a sárszentlőrinci népfőiskolát is, ahol lelki, szellemi kincseink szétosztásának vágya más medret munkált és talált magának. De az indíték, a gyökér, a szellemi háttér ugyanaz.

Ez a történet a mi történetünk, sokunk története. Reméljük, öröm lesz olvasni azoknak, akik részesei voltak az eseményeknek, és nyernek, merítenek belőle azok is, akik csak a papírlapokról ismerik meg harcainkat, kudarcainkat, örömeinket.

Isten áldja meg az olvasókat, Isten áldjon meg mindannyiunkat!

Karl Jánosné Csepregi Erzsébet

A Puszták Népe Népfőiskola Uzdon

Így kezdődött

„Józsikám, nyugdíjas lettél?” – szólított meg Csepregi Béla.

„Igen” – volt a határozott válaszom.

„Tudod mit? Csináljunk népfőiskolát!”

„Hát az mi?” – kérdeztem némi csodálkozással.

„Majd meglátod!”

És belevágtunk – előbb Sárszentlőrincen, majd Uzdon is. Tolna megyében, de talán az országban is alig hiszem, hogy valahol előbb indult volna ilyen köz- és népművelődési próbálkozás.

Uzd földrajzi helyzetének meghatározása és a történelmi családok

Településünk Tolna megye északi, középső részén a Hegyhát dombjainak keleti lábánál épült, a Sió-csatorna mellett. Határát keleten a Sió és a Nádoresatorna (Sárvíz), délen a kajdacsi, borjádi szántók, nyugaton a volt Alsópéli-, később Dalmandi Állami Gazdaság földjei, északon pedig a sárszentlőrinci szántóföldek, illetve az újhegyi szőlődombok határolják. A település külterülete 2600 ha, belterülete 1008 ha.

Lakossága 1948-ban még 453 volt, 2010-ben 250-re csökkent. Közigazgatásilag régebben – 1938 előtt – Borjád volt a csatolt települése (Uzd–Borjád). 1938 óta Sárszentlőrinchez tartozik.

Valamikor az 1500-as évek táján vezető helyen állt a szomszéd települések között.

Dr. Kiss István *A Simontornyai vár története* című tudományos könyvében írja, hogy 1563-ban 18, 1571-ben 21, 1584-ben 20 porta jelezte Uzd nagyságát. Századok óta ideális lakhelye volt a Pesthyeknek, Fördösöknek, Zlinszkieknek, Kontsitsoknak.

Rokoni kapcsolatok is kialakultak a fentiek, illetve a borjádi Sass család között. (Például Pesthy János földbirtokos felesége Sass Lídia volt. Ld: Uzd monográfiája, 1958. január 6. Renkecz József és Reicz Terézia.)

A rangos családokból tisztos hivatalnokok kerültek ki a múltban, mint például dr. Pesthy Pál igazságügyi miniszter, dr. Fördös Vilmos Tolna megye főügyésze, dr. Zsivora György jogász, dr. Pesthy Endre gyermekkórházi főorvos, vagy Szarvasi Sámuel, aki evangélikus lelkészként volt közismert. A felsorolt nemesi családok jórészt az evangélikus egyház tagjaiként egyházi méltóságokat is betöltöttek, például dr. Pesthy Pál egyházkerületi felügyelő volt.

Utam a népfőiskoláig

Hatvan év pedagógiai, illetve közművelődési szolgálatom alatt gyakran kellett vagy illett kisebb-nagyobb írásokat, dolgozatokat készítenem. Nem áll messze tőlem ez a műfaj. Hosszabb lélegzetű

*Az első népfőiskolai összejövetel
Uzdon, a Fördös-kúriában*

írásban vallottam tanítói szolgálatomról. Hasonlóképpen örökölttem meg uzdi úttörővezetői tevékenységünket, életünket is. Most, miután a 20. tanévet is sikerrel zártuk népfőiskolánkon, a saját belátásom és barátaim biztatására úgy döntöttem, megírom az elmúlt húsz évnek tanulságos és talán példaértékű történetét is. Öröm lenne számomra, ha kis és nagy családom haszonnal tanulmányozhatná és hasznosíthatná tapasztalataimat,

erőpróbáinkat. Közeledve az emberi életkor legvégső határa felé, kötelességem is átadni a szerzett tapasztalatokat, tudást, hogy a kapott talentumokkal hasznosan élhessenek mások is.

Legmerészebb álmaimban sem vetődött fel az az izgalmas ötlet, hogy történelemkönyv írásával múlassam el életem hátralévő, még hasznosítható napjait. Kornélia lányom gyakorta elhangzó intelmei azért mégis segítettek e döntésemben. Sok-

szor mondotta: mit ér az a sok „kacat”, azaz irodalmi hagyatékok, néprajzi és történelmi relikviák, iskolai régiségek, poros, törött bútorok, méhészeti eszközök, meg úttörő csecsebecsék? Kinek kell az, ki értékeli, tartja valamire azokat? Az egeres, cickányos, denevérjárta öreg szobák kinek adnak kedvet a betérésre, netán ott tartózkodásra? Csupán véletlenszerű a vendégtérítés, odatévedése egy-egy családnak vagy csoportnak. No, ez a lekicsinylés, kézlegyintés kissé megingatta kedvemet, de egy tiszteletteljes felkérés mégis elindította tollam az alábbiak megírására abban a reményben, hogy a kis és a nagy családomban is kezet szorít majd velem elismerésül a múlt megörökítéséért.

Nemkülönben áldott emlékű tanítóm, barátom, nagytiszteletű Csepregi Béla sárszentlőrinci evangélikus lelkész intelme is előttem áll: „Józsikám, a 612. embert temettem el ma a lőrinci temetőben, és ilyenkor mindig az szomorít, milyen tudást, történelmet

A népfőiskola első otthona, a Fördőkúria, udvarán a Hét vezér-facsoport

vitt magával az elhunyt, ami már soha nem válhatik többé nyilvánvalóvá.” Ezért fogtam most tollat és rovom e sorokat, amíg a kegyelmi időm ezt megengedi.

1949. június 23-án a Szekszárdi Megyei Tanácson tettem többedmagammal esküt, hogy a Magyar Népköztársaság és a magyar nép kulturális felemelését hűséggel szolgálom életem végéig. Ezt tettem 41 éven át 1990-ig, nyugdíjba vonulásom kezdetéig. Tanítottam Grábócon, Diósberényben, Uzdon részben-osztott iskolában, vezetőként is, 1973-tól szülőfalumban, Sárszentlőrincen iskolai igazgatóként 1990-ig. Tanítottam teljesen-osztott osztályokban, majd szakrendszerű beosztásban. Volt „bukásmentes” iskolánk a vezető szervek örömeire, és a gáncsoskodók vigasztalására. Volt iskolánk sokak által tapasztalatcsere céljából meglátogatott kiemelt intézmény is, például a Magyar Tudományos Akadémia, a Nyelvi, irodalmi és kommunikációs nevelési program vezetősége járt nálunk.

Fiatalkolléganőim mondták: az 1973-1990 közötti évtizedekben élte fénykorát az újonnan épült „ékszerdoboz”. Sajnos, nem örködtünk kellő éberren az ékszerekre.

1990, a nyugdíjazásom éve, a gyászban és örömben egybehangzóan fogant. Véget ért a Kádár-korszak, új szelek fújtak, hoztak szabadabb világot. Ugyanekkor véget ért igazgatói, tanítói közszolgálatom a Sárszentlőrinci Petőfi Sándor Általános Iskolában. Bár az is igaz, nem felkészületlenül álltam a további élethelyzet elé. Több mint négy évtizedes gyűjtőmunka révén felújítva és „feltöltve” állt a Fördös-kúria, az uzdi gyerekek régi iskolája. A sokféle összegyűjtött relikvia várta a legjobb helyét az ódon házban, termeiben, szobáiban.

Unatkozni, tétlenkedni nem szoktam szinte soha, mert a méhérszet, a rendezkedés és az olvasás mindig hasznosan lefoglalt. Ebben a viszonylag lazításra szánt korszakban futottam össze Csepregi tiszteletes úrral...

Csepregi Béla, a magvető

Megosztottuk Béla bácsival egymás között a feladatokat, vonzó programokat készítettünk, kapcsolatot építettünk az önkormányzat, az egyházak és az egyesületek felé. Bekapcsolódtunk településeink életébe. Néhány példa a témáinkból: 1991 – Tolna megye újratelepülése (Cs. B.), Hogyan éltünk régen a falvainkban? (R. J.), Van-e Isten? (Cs. B.); 1992 – Temetés fogolytáborban (Cs. B.), A finnországi népfőiskoláról szerzett tapasztalataim (Cs. B.), A Márciusi Ifjak (Pinczési Sándor); 1993 – 170 éve született a Himnusz (R. J.), Sántha Károly, a költő pap (Cs. B.), Illyés Gyula emlékei Tamási Áronról (Cs. B.).

Gyűjteni kezdtük a létezésünk dokumentumait (fotók, újságcikkek, zászlók, audiovizuális eszközök).

Bevezettük az ünnepélyes évkezdést és tanévzárást, oklevelek kiadását. Tervezésre kértük fel a hallgatókat: falujelkép, a Millenáris Emlékpark kivitelezési terve.

Rendezvényeinkről, ünnepeinkről videófelvételeket készítettünk.

Béla bácsi mesélt finnországi tanulmányairól, az ösztöndíjas életéről, a finn népről, sorsáról, és azt is elmondta, hogyan vált a népfőiskolai mozgalom előharcosává. Bevallotta, hogy három szerelme van: hivatása, felesége és a népfőiskola.

Onnét, a fagy és a hó hazájából hozta a szívet-lelket melengető, rendkívül léleképítő népfőiskolai modellt.

Ha behunyom a szemem, most is látom kedves, szerény, derűs alakját, amint búcsúzik Piroska

*A népfőiskola alapítói (jobbról):
Csepregi Béla, Csepregi Béláné
és Renkecz József*

nénitől, kezébe veszi fekete, kopottas vászonszatyját. Majd indulunk kifelé a folyosón, és a Trabantba szállunk, hogy mielőbb ott lehessünk a kultúra magvetésének színhelyén, Uzdon, a Fördőkúria néprajzi gyűjteményének meleg szobájában. Itt jutnak eszembe Piroska néni kedvesen szemrehányó szavai: „Bózsikám, én soha nem voltam féltékeny az uramra, de alig tudom magyarázatát annak, hogy ha Uzdon népfőiskola van, az uramat megkötni se lehetne – olyan, mint a táltos ló.” Persze, jóhiszeműen mondtotta a fentieket, hiszen a mai napig ő a zászlóanyánk.

A hallgatósággal egyetértve tettük a dolgunkat, amit önként és jó szándékkal vállaltunk.

A népfőiskolai mozgalom kiteljesedése

Rövidesen megalakult a Tolna Megyei Népfőiskolai Társaság, amelynek elnökévé választott az akkor már 8-10 főre bővült Tolna Megyei Népfőiskolák vezetői csoportja.

2003. november 13-ig töltöttem be e tisztséget, majd mint örökös díszelnököt nyugdíjaztak volna, de nem nyughatom – azóta is oszlopos tagja vagyok a Tolna Megyei Népfőiskolai Társaságnak, illetve kiveszem a részem a gyakorlati munkából is. A '90-es évektől már a hatodik kormány vezeti országunkat, de mi változatlanul létezőnk, igaz „megfogyva bár, de törve nem!”.

Uzdi népfőiskolánk hallgatósága nyugdíjas korú, noha a 251 lakosból legalább 80 választhatná az általunk felkínált lehetőséget, hasznos elfoglaltságot. A választási lehetőségek legjobbját hasznosíthatná lelki és szellemi épülésére. Hallgatóink a grundtvigi példát követik: „Tanulni az emberi életkor legvégső határáig.”

Emlékezetem szerint a 2002-es tanévzárónkon vett részt a Magyar Népfőiskolai Társaság országos elnöke, Sz. Tóth János. Akkor úgy tűnt, Tolna megye jó helyen áll az ország megyéi között,

a működő népfőiskolák listáján a maga 16-20 népfőiskolájával. Sajnos, jelenleg jó, ha 6 van.

Az eltelt 20 év alatt 4 alkalommal vettem részt a Magyar Népfőiskolai Társaság közgyűlésén Sárospatakon, Balatonfüreden, Mezőfalván és Budapesten. Minden alkalom kiválóan hasznos volt arra, hogy eszmecserét folytassunk, megismerjük más megyék helyzetét, gondjait és terveit.

Őszintén meg kell valljam, nem a régi mederben folyik a népfőiskolák élete. Itt a pályázatok ügyén, a projektek mikéntjén van a hangsúly. Lehet, sőt több mint valószínű, kiöregedtem az új kor feladatainak megoldásából. Defektet kaphatott az eredeti tisztes, nagy cél? Nem kell hosszú idő, ki fog derülni.

Nagy és új lendületet jelentett a Tolna megyei népfőiskolák történetében és munkájában dr. Say István barátom szenzációs újítása. Létrehozta az úgynevezett Ifjú Tudor mozgalmat, amely felettébb hasznosnak ígérkezett – és az évek során annak is bizonyult – a népfőiskolák programjának kimódolásában. Tárlalmányának lényege a következő volt: a 11. évfolyamba járó középiskolások tudományos előtanulmány alapján készüljenek fel egy 20-40 perces előadásra. 3-4 szűrőn megmérve arany, ezüst, bronz fokozatú minősítéssel tarthassanak tudományos előadásokat iskolájukban, más kulturális alkalmakon, illetve népfőiskolákon. A miénken 2000-től hangzottak el nívós és nagyon széles témakört felölelő előadások. A felkínált lehetőséggel az alábbi középiskolák éltek: Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium (Bonyhád), I. Béla Gimnázium (Szekszárd), Garay János Gimnázium (Szekszárd), II. Géza Gimnázium (Bátaszék), Energetikai Szakközépiskola (Paks), Bezerédj István Szakképző Iskolai Tagintézmény (Szekszárd), Magyar László Gimnázium (Dunaföldvár), Béri Balogh Ádám Gimnázium és Kollégium (Tamási), Tolnai Lajos Gimnázium (Gyöngyös) és Sztárai Mihály Gimnázium (Tolna).

Élet a népfőiskolánkon

Minden naptári évnek van valami aktualitása. Az éves programok összeállításánál ezt is, valamint a hallgatók érdeklődését is evidenciában tartottuk. Honfoglalás, államalapítás, költők, írók születésének évfordulóí, államférfiak, történelmi események évfordulóí is támpontot adtak a programok kialakításában. Nem maradhatott ki a felsorolt témákból a közmeghallgatás. Legyen szabad e helyen arról is szót ejtenem, hogy a rendszerességgel tartott alkalmak hozzá edzették a hallgatóságot a véleménynyilvánítás hasznosságához, szükségességéhez, hogy élni kell a lehetőséggel még akkor is, ha nem vált ki osztatlan örömet. (Alkalmi meghívóinkon ezért szerepelt rendszeresen – buzdításul is – egy-egy nagy múltú népfőiskola jelszava.)

Az Uzdi Puszták Népe Népfőiskolának pirosbetűs ünnepnapja volt 2002. május 24-e. A 12. tanévet zártuk ezen a napon, nem hagyományosan. Ugyanis három reprezentatív vendéget hívtunk meg ünnepélyünkre: Sz. Tóth Jánost, a Magyar Népfőiskolai Társaság elnökét, az UNESCO felnőttoktatási referensét, Mihályfi Mártát, a Népfőiskolai Intézet igazgatóját, valamint Trencsényi Imrét, a Magyar Népfőiskolai Társaság című folyóirat újságíróját. Nagy volt a várakozás láza, a vendéglátás izgalma. Elnökünk tájékoztatást adott indiai tapasztalatairól, elismeréssel szólt a népfőiskolai munkánkról. Csepregi Béla bácsi-val bemutattuk a Fördös-kúria kincseit is a vendégeknek. A legilletékesebb népfőiskolai vezetők aláírásával vehették át okleveleiket a hűséges hallgatók, mintegy harmincan. Az ünnepi aktus hasznos beszélgetésekkel, finom vacsorával és Somogyi Juci néni elmaradhatatlan díszes tortájával vált teljessé. Trencsényi Imre barátunk szépen fejtegette, hogy milyen kritériumok biztosíthatják egy jó népfőiskola működését. Megerősített bennünket a tekintetben, hogy jó úton járunk.

Az eltelt húsz év alatt több alkalommal is módot találtunk arra, hogy hallgatóságunk találkozzék a körzet rendfenntartóival, azok vezetőivel. Emlékeztések maradnak számunkra Köllő Imre rendőrkapitány sokirányú intelmei és jó tanácsai. Örömmel vette a meghívást, mi pedig igyekeztünk megszívlelni jó tanácsait. A közrend, közbiztonság

„Somogyi Juci néni elmaradhatatlan díszes tortája”

kétirányú tevékenységben valósulhat meg teljesen.

Szeretnék emlékezésemben arról is számot adni, milyen kiállítások rendezésével, művészek bevonásával tartottuk ébren a hallgatói érdeklődést.

A legkézenfekvőbbel indítottunk. Patai István kádármester, kedves hallgatónk két területen is jeleskedett életében. Megőrzött, illetve készített 60-80 fotót a falu lakóinak, a tsz-nek, tűzoltóknak, egyéb rendezvényeknek alkalmairól, amit rendelkezésünkre bocsátott. Színes dekor-lapokra ragasztottuk, és öt darab 120x110-es farost lapon mutattuk be a múlt emlékeit *Szerelmem Sárszentlőrinc* címmel. Ezen dokumentumok továbbélési lehetőséget kaptak a sárszentlőrinci Zsivora György Népfőiskolai Alapítvány kiadásában megjelent *Képek Sárszentlőrinc múltjából* című kiadványban. A sokak által megtekintett kiállítást a Fördös-kúriában létrehozott „régiszkolában” mutattuk be.

Ugyancsak nagy sikert aratott a Pista által készített munkákból a *Kádár-remek* című kiállítás, melyet a ház pincéjében állítottunk ki. Jelenleg a sárszentlőrinci önkormányzat pincéjében található a szép kollekción.

1993-ban 14 tagú fafaragó művészklub serénykedett a házban: díszes kaput, négyökrös szekeret, libikókákat készítettek, melyek még most is állnak. Néhány ismert Tolna megyei művész visszatért, és kiállította csodálatos alkotásait: Beréti István (Nagyvejke), Szemcsuk István (Bonyhád), Németh Lajos (Nagydorog). Két-három hétig gyönyörködhetek a hallgatók, a lakosság és a látogatók a remekművekben.

Mözsi Szabó István *Vigyázó tornyok* címen erdélyi remekait mutatta be. Gáti Mariann alkotásait az uzdi kis evangélikus templomban láthatták a hallgatóink, a lakosok, illetve a turistaként idelátogatók. Bemutattuk a Sárszentlőrincen élő és alkotó Nagy Judit, Nagy Zoltán, és Oláh Erika jeles tűzzománcait, kerámiáit is. Ha emlékeztetem nem csal, a kiállítások sorát Balogh János laikus, amatőr festményeinek bemutatásával indítottuk. Természetesen maga a helyszín, a

A népfőiskola második otthona, a faluház

Fördös-kúria állandó kiállításával is vonzotta az érdeklődőket, amelyek a következők voltak: irodalmi, néprajzi, történelmi, iskolatörténelmi, családtörténelmi (Fördös-Renkecz), úttörő és méhészeti. Lehetőségeink szélesítését televízió, videó, írásvetítő és ma már számítógépek, internet elérhetőség is teljesebbé teszi. Az utóbbi 6-8 évben otthonunk a volt

óvoda tanterme lett. Sajnálatos, hogy a villanykályhát szenesre cserélték, ami gondokat okozott időnként.

Emlékezésemben helyet kell adnom azon események felidezésének, amelyek szorosan illettek a népfőiskola húsz évének programjába. Helyben kezdődött a tájolásunk, melynek eredményeképpen a 250 lelkes település nevezetes házait, volt tulajdonosait, majd a tévétorony legkorszerűbb technológiáját, a halastavak látványát, Sárszentlőrinc, Alsó- és Felsőrácegres emlékeit ismerhették meg a hallgatók. Felejthetetlen kirándulást tettünk – akkor még kedvezményes áron – Kiskunhalas, Ópusztaszer, Kiskőrös, Kecskemét és Dunaföldvár látványaiban gyönyörködve. Azután Székesfehérvár Bory-vára, Budapest nevezetességei (Hadtörténeti Múzeum, Parlament, Halászbástya, Városliget, Mezőgazdasági Múzeum) és Szentendre látványai nyugtáztak le bennünket. Majd a Komáromi várerőd... Következő utunk Simon-tornyán és Ozorán át Pannonhalmára vezetett.

Kirándulás Kiskőrösre a népfőiskola lelkes csoportjával

Sok minden elmaradt, ami hiányérzetként él bennünk, de az utazási kedvezmények megvonása megfosztott bennünket a lehetőségektől. Véletlen és áldott szerencse, hogy Kishantosra azért még teljes létszámban eljutottunk, és élvezhettük Ács Sándorné (a Magyar Népfőiskolai Társaság elnökségének tagja), valamint kedves jó barátunk, Bolya Ferenc vendégszeretetét, munkásságukat bemutató nagyszerű előadását. Hallgatóim kétszer, én

többször is megfordultam ott, erőt és lelkesedést merítve a példájukból.

Uzdi Népfőiskolánkon az elmúlt két évtized alatt többé-kevésbé az alábbi rendszer szerint alakítottuk ki a foglalkozásokat:

- Történések az elmúlt időszak alatt helyben, az országban, a világban
- Meteorológiai események
- Ornitológiai percek
- Főelőadás
- Vélemények, kérdések, hozzászólások

Minderről szépen számolt be Hefner Erika elnökünk a 2008-ban megjelent évkönyvben (Magyar Művelődési Intézet Évkönyve, 141. oldal).

Természetesen ezen sorrend nem „hadparancs”, esetenként el-el-tértünk ettől a formától.

Itt adok számot arról is, hogy rendszerint a délutáni órákban tartottuk a foglalkozásainkat, mivel a hallgatóságunk zöme a nyugdíjas korosztályból került ki. Egy időben hétfőn, de később inkább pénteken tartottuk foglalkozásainkat, ugyanis ezen időpont az Ifjú Tudorok megjelenésének is kedvezett. Leginkább 13, illetve 14 órakor jöttünk össze, és a témáktól függően 16-17 óráig tartottak alkalmaink. Véleményemet gyakran hangoztattam a hallgatóink előtt: Akkor jó, sikeres az együttlétünk, ha befejezés után folytatódnának még – akár napokig is – a diskurzusok, véleménycserek. Egy-egy nagyszerű alkalom után szoktam mondani: Megint vesztes maradt az, aki elszalasztotta ezt a lehetőséget. Kár, hogy nem kétszer, háromszor ennyien voltunk!

A 2000-2001-es évad a Millenium jegyében mozgósította a hazafiás érzelmű lakosokat. A mi hallgatóságunk is felbuzdult a felhívásra, ami különböző ténykedésben mutatkozott meg. A Fördőkúria melletti 0,5 ha füves-gazos terület kínálta magát hasznosításra. A polgármester úrral egyetértésben egy Millenáris Emlékpark

létesítésére buzdultunk. A területet gyommentesítettük, majd az önkormányzat által vásárolt mintegy 120-150 darab facsemetét, illetve fagyalvesszőt kaptunk ültetésre, betelepítésre. Varga János sárszentlőrinci gazdálkodó és Borbély Ferenc traktoros gépi erővel kifúrta a suhángok helyét, és a népfőiskolás hallgatóink fél nap alatt elültették a csemetéket. Természetesen megterveztettük a telepítés célszerű, esztétikus kivitelezését. Jäger Jakabné tanárnő

A Millenáris Emlékpark átadása

terve bizonyult a legcélszerűbbnek. Így is történt a telepítés. Többen vállalták a suhángok öntözését, metszését, karozását is. E história írásakor körülbelül 10 évesek a fák. Sajnos pótlásra szorul itt-ott a ligetünk. A sugaras ültetés középpontjába a Németh Lajos nagydorogi fafaragó által készített díszes kopjafát állítottuk. Betonozott talapzatába id. Jankovics László, leghúségesebb népfőiskolai hallgatónk helyezte el az ünneplők 2100-ra szóló üzenetét. Másolata a társalgónk könyves szekrényében megtalálható, elolvasható.

Az ünnepélyen szerepelt a Vadvirág együttes táncsoportja, avatóbeszédet Hetesi Károly polgármester úr mondott. Emlékezetes volt ez a nap az uzdi-sárszentlőrinci lakosok, a népfőiskolások és vendégeink életében. A park jelenleg is tanújelként áll, egész évben rendszeresen gondozott. Nyugati szélén, a parkoló mellett helyezkedik el az 1849. május 7. tiszteletére és emlékezetére állított Kismalomi emlékmű. Perczel Mórt és Tolna megye népfelkelőit így idéztük meg 2009. évfordulóján.

A kismalomi emlékmű

Megtisztelte műsorunkat a polgármester és két országgyűlési képviselőnk is. Népfőiskolásaink bíznak abban, hogy hosszú időn keresztül emlékezteti a látogatókat e két létesítmény történelmünk jeles alkalmaira.

Munkánk hasznosságáról legmeggyőzőbben az tanúskodik, hogy a hallgatók is felbátorodtak előadás megtartá-

sára. Így például id. Jankovics László ragyogó és dicséretes előadást tartott a pusztai gyerekek iskolábajárásáról, foglaltosságáról, Tingecz Józsefné alsópéli hallgatónk remek és szemléletes beszámolóval ajándékozta meg társait, ugyanis két hónapot töltött Braziliában. A 21. tanévben arra bátorodom majd, hogy minden hallgató előadás keretében tisztelje meg hallgatótársait életrajzának elmondásával.

Még egy varázslatos dologról is szólnom kell a teljesség érdekében. Jártamban-keltemben a népfőiskolai szerepléseimen mindenhol elmondom: ne csak a név- és születésnapok ünneplése, a tea, kávé, süti, a tanévnyitó és a záró ünnep legyen az útegyengető a népfőiskolába, hanem sokkal inkább a közjó cselekvése és kordokumentumok állítása településeinknek, a hazának. Mi így tettük ezt: II. világháborús emlékmű – 1993., Lélekharang a temetőbe (1995), Millenáris Emlékpark (2000), 1849-es emlékmű állítása (2007), márványtablák, sírok gondozása, kegyeleti emlékezések.

Emlékeimben szólni kell még hallgatóságunk két fontos és önkéntes vállalkozásáról. Az első dátuma: 2006. Megalakult Sárszentlőrincen a Lázár Ervin Baráti Kör. Úgy határozott csoportunk, hogy belép a Baráti Körbe. Ismerkedtünk szülőföldünk kiváló írójával, részt vettünk a rendezvényeken, gyűjtöttük a róla szóló írásokat, híreket, kis emlékasztalt is elhelyeztünk irodalmi emlékszobánkban. Zarándokutat tettünk az Alsórácegresen még mindig hajtó Nagyszederfához, illetve meglátogattuk Sárszentlőrincen a Lázár Ervin Könyvtárat. Gyűjtőmunkánk folyamatos feladattá vált.

A másik vállalkozás sem elhanyagolható törekvésünk. Belépett csoportunk a Magyar Madártani Egyesület szervezetébe, és vállaltuk a „Madárbarát kert” mozgalom támogatását. Hallgatóink télidőben etetik az állandó madarainkat. Érdeklődnek folyamatosan az ornitológia hírei iránt. Előadásainkon 5-10 perc telik a tájékoztatásra. Két ízben elektromos felsővezetékűt égetett egerészölyvet jutattunk el a Duna-Dráva Nemzeti Park illetékeseihez. Madáretető igyekezetünket az önkormányzat megértően támogatja. Több célzott előadás hangzott el a húsz év alatt alkalmainkon a madártani témában, például: Az év madara, a gyöngybagoly; Az év madara, a parlagi sas stb.

Nem lenne teljesértékű emlékező írásom, ha kimaradna Szabó Tiborné és Bogdán Józsefné, (a mi Annusunk) neve. Előbbi kedves segítőnk mindig szívesen sokszorosította a meghívókat, utóbbi pedig rendszeresen eljuttatta a meghívóinkat a hallgatókhoz. Köszönet illeti őket és az önkormányzatot is, hogy időben és pontosan értesülhettek az érdeklődők a soron következő alkalom programjáról.

A média népszerűsítő közreműködése

Az alábbiakban arról kívánok szólni, miként segítette, ösztönözte, serkentette munkánkat a nyomtatott sajtó és az elektronikus média.

Jeles alkalmakra való meghívással buzdítottak további eredményes munkára. Részt vehettem az Illyés Gyula Emlékmúzeum avatásán dr. Horváth Béla főigazgató úrral. Felkértek, hogy az Illyés Gyula Tanítóképző Főiskola és a Bajai Tanítóképző Főiskola 2-3. éves hallgatóinak előadás keretében mondjam el tapasztalataimat a falusi népfőiskoláról. 20 év alatt mintegy 15-18 diplomadolgozat készítésében bábáskodhattam népfőiskolai témakörben.

Tevékenységet 2004-ben a Köztársaság Elnöki Aranykereszt kitüntetéssel értékelték, amit harmadmagammal kaptam meg (Farkas Pál szobrászművész, dr. Gál Attila múzeumigazgató, Renkecz József pedagógus). Erről is tájékoztatott a Tolna Megyei Népújság, mint ahogy sokszor beszámolt a népfőiskolánkban zajló életről is.

Országos lapok is hírt adtak a Népfőiskolákért Érdemérem, illetve a Sárszentlőrinc díszpolgári elismerésem elnyeréséről. Asszisztálhattam a Duna TV Lázár Ervinről készült filmjénél, ami a Szerelmes földrajz című sorozat keretében készült. Különös hálával tartozom a Tolna Megyei Népújság tudósítójának, Vida Tündének és a paksi Fortuna Rádióknak, mert az ő híradásaiknak köszönhetően egymás után érkeztek a köszöntések közelből és távolból egyaránt. 82 évesen is örvendhetek az emberek bizalmának, felém áradó tiszteletének, szeretetének. Nagy erőforrása ez az életemnek. Nincs nyugati kocsim, fatornyos palotám, nyaralóm, vadász-halász engedélyem, káros szenvedélyem. De örömmel tölt el, ha előadásom végén, búcsúzáskor érint simogató kéz, hangzik a biztatás: „Ugye, el tetszik jönni máskor is?”

Az uzdi népfőiskolánk tanulságai

Úgy ítélem meg, hogy történelmi áttekintésem nem lenne teljes értékű záró, összegező gondolatok nélkül. Sort keríték tehát erre is, de csak egymondatos értékelésekkel:

- Véleményünk szerint nem lehet teljes egy település művelődési kínálata népfőiskola nélkül.
- Hasznos, mert lehetőséget nyújtunk a közösségépítésre.
- Lehetőséget biztosítottunk a véleménynyilvánításra, kritikákra, vitatkozásra.
- Identitástudat növelésére is hasznos volt.
- A televízió kínálta olcsó műsorok helyett értékes választékot biztosítottunk.
- Szorgalmasan gyűjtöttük, megőriztük a népfőiskolai tevékenységünk minden bizonyítékát, dokumentumát.

Ami fogyatékként jelentkezett:

- Megfeleződött az induló létszám.
- Keveset énekeltünk nép- és műdalokat.
- A cigány lakosságot nagyobb létszámában kellett volna mozgósítani.
- Lazultak a kapcsolataink a Tolna megyei népfőiskolákkal, településünk vezető szerveivel, egyesületeivel, egyházaival.

Záró gondolatok

Tudom, Magyarországon vannak százszor hasznosabb és nagyobb értékű népfőiskolák, Európai Unió pályázati pénzekből gazdagon támogatott kurzusok. Rá is fér a népfőiskolai mozgalomra mindennemű segítségnyújtás és továbbképzés. Élni lehet, és élni kell ezekkel a lehetőségekkel. Az élet, a világ nagy kihívásai kényszerítenek bennünket a tanulásra!

Mi ezt tettük, ennyit tudtunk tenni településünk fogyatkozó, maroknyi lakója érdekében.

A drága Nagy László szavaival élve: „Bocsássák meg, hogy csak ennyire voltunk képesek.”

Szép volt, úttörő munka volt az elmúlt 20 év. Büszkék vagyunk arra, hogy Tolna megyében elől járhattunk! Elfelejtjük a gáncsoskodásokat, a kézlegyintéseket – mi csak a jóra, a szépre emlékezünk.

Melléklet

Népfőiskolánk hallgatói

Uzdról

Bencze Nándor †
Pincési János †
Pincési Jánosné
Mészáros Istvánné
Horváth Károlyné
Horváth Gyuláné
Vámosi György
Nyirati Józsefné †
Gyenei Gyuláné
Gyenei Gyula †
Borbás Ferenc
Varga Jánosné
Meilinger János
Sztupa József †
Mészáros János †
Mészáros Jánosné
Meilinger Ferenc
Jankovics Istvánné
Pánczél József †
Baráth Endre
Szűcs János
Hógli Mihály †
Szabó Józsefné
Farkas Zoltánné
Jankovics László †
Sátor Istvánné †

Refle Istvánné
Szabó Endréné
Hábel Gáborné †
Hábel Gábor
Mészáros Józsefné
Sztupa Józsefné
Somogyi Istvánné
Antal Józsefné
Végh Jánosné
Végh János †
Nyúl Istvánné
Horváth Jánosné
Bogdán Józsefné
Prieger Istvánné
Vámosi József
Hanzi János †
Farkas Jánosné
Kruller Irén
Iglódi Sándor

Sárszentlőrincről

Varga János
Szabó Jánosné
Farkas Julianna †
Tóth Istvánné
Gősi Istvánné
Csepregi Béla †
Patai István †
Tóth Ferenc †
Iffland Péterné
Rábenstein Józsefné

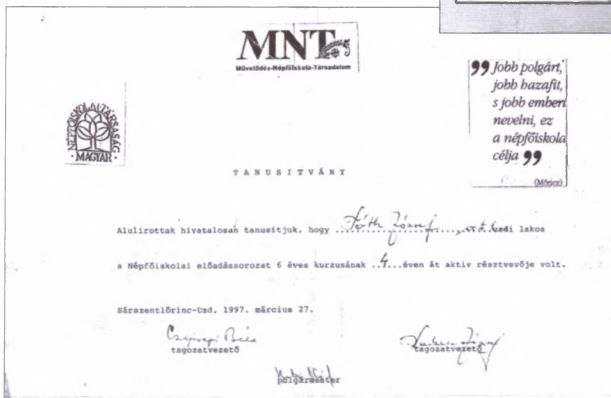
Farkas Sándorné
Pinczési Sándor
Szűsz János
Szűsz Jánosné
Tóth József †

Tolnáróól

Váli Lászlóné
Váli László

Alsópélebből

Váli Ferenc
Váli Ferencné
Víg József
Víg Józsefné
Tingecz Józsefné
Müller Henrik †
Erdősi Ferencné

Évadzáró oklevelek

Népfőiskolánk előadói

Csepregi Béla *evangélikus lelkész*
Csepregi Béláné *családanya*
Dr. Csepregi Márta *egyetemi oktató*
Dr. Faragó Mária *körzeti orvos*
Dr. Kriszler Gyuláné *tanár*
Dr. Kriszler Gyula *állatorvos*
Fodor Zoltán *tanár*
Pincési Sándor *tanár*
Ács Sándorné *bioagrármérnök*
Bolya Ferenc *bioagrármérnök*
Kocsis György *polgármester*
Lengyel János *polgármester*
Pincési László *polgármester*
Hetesi Károly *polgármester*
Demény Károly *polgármester*
Dr. Say István *főiskolai tanár,*
a Tolna Megyei Oktatási Központ igazgatója
Köllő Imre *rendőrkapitány*
Szabó István *őrsparancsnok*
Tingecz Józsefné *hallgató*
Jankovics László *hallgató*
Varga János *hallgató*
Karl Jánosné Csepregi Erzsébet *evangélikus lelkész*
Dr. Sz. Tóth János *Magyar Népfőiskolai Társaság elnöke*
Renkecz József *nyugalmazott igazgató*
Poszpics Róbert *E-on körzeti megbízott*
Lengyel Sándorné *polgármester*
Gutai István *könyvtárigazgató*
Dr. Szabó Géza *muzeológus*
Lovas Csilla *muzeológus*

Budai Gábor *Paksi Atomerőmű Vállalat biztonsági vezető*
Lázár István *nyugalmazott TSZ-elnök*
Szabó József *TSZ főkönyvelő*
Dr. Kovács Ferenc *állatorvos*
ifj. Renkecz József *agrármérnök*
Hefner Erika *Tolna Megyei Népfőiskolai Társaság elnöke*
Fábián Gyula *újságíró*
Jankovics Lászlóné *jegyző*
Dr. Fekete Péter *professzor*
Dr. Rosner Gyula *múzeumigazgató*
Dr. Kiss Ernő *orvos, a Madártani Egyesület Tolna megyei elnöke*
Horváth Imre *falugazdász*
Dr. Szilágyi Mihály *helytörténész*
Bakay Péter *evangélikus lelkész*

Népfőiskolánkon tudományos igényű előadást tartottak az alábbi Ifjú Tudorok

Berta János: *Fejezetek a boszorkányok történetéből*
Májner Dóra: *A gízai nagy szfínx*
Huber Ágnes: *Fényes kastélyok*
Szabadi Ágnes: *Sissi, egy modern nő*
Fazekas Gábor: *Amatőr rádiózás*
Horváth Endre: *Fűben, fában orvosság*
Kőszegi Katalin: *A civilizáció csapdájában*
Hanol János: *Paks kápolnája*
Nagy Levente: *Csáth Géza, az elfelejtett novellista*
Horváth Gergely: *Villámjelenségek*
Kontár Ildikó: *Törzsi rítusok*
Kurucz Grácia: *„Fogas” kérdések*
Reidl Gábor: *Urológia régen és ma*

Újvári Attila: *Ave Caesar! Köszöntenek a halálba menők*
Kosztolányi Anita: *Álom és álomfejtés*
Balogh Rózsa: *Vidd híret az igazaknak (Ausztrália őslakóiról)*
Stemler Magdolna: *Az Alzheimer kór*
László Judit: *Sámánok, sámánizmus*
Gyügyi Éva: *Fátyol mögött (Az afgán nőkről)*
Dávid Ferenc: *A Citadella hadművelet*
Gusztáv Tamás: *Miért nem nőnek az elefántok az égig?*
Kalmár Éva: *Az örökbefogadás*
Bíbor Klára: *Boldogok a békeszeretők*
Szabó Otília: *Az élet örök, avagy a hipnózis és a reinkarnáció*
Tankó Kinga: *Nostradamus jóslatai, avagy a 3. világháború*
Kardos Judit: *A rettenet színháza*
Igert Katalin: *Borban az igazság, borkultúra*
Németh Fruzsina: *Brahmanizmus*
Horváth Boglárka: *Vedd kezedbe életed!*
Lakos Zsannett: *Csábítóan misztikus tánc*
Rodenbücher Ágnes: *Amit Versailles-ról tudni kell*
Novák Mária: *Boldog öregség*
Pulger Attila: *Pompei katasztrófája*
Bíbor Irén: *Mit rejt a Kapos-völgye?*
Nagy Flórián: *Komárom, a Duna Gibraltárja*
Orsós Julianna: *India*

Hallgatói visszaemlékezések

2004 novemberében költöztem Uzdra. Ezt követően személyesen megkeresett Renkecz József, a Népfőiskola vezetője, nyugalmazott iskolaigazgató. Arra kért, hogy a jól működő közösség életében én is vegyek részt, ismerjem meg a falut, az itt élő embereket. Szívesen eljártam az összejövetelekre. Nagyon sok újdonságot hallottam, tanultam. Az Ifjú Tudorok, a fiatal középiskolások nagyon tanulságos előadásokat tartottak. Az ősztől tavaszig tartó összejöveteleken ismerkedtünk meteorológiával, a fák, virágok, madarak életével, fejlődésével. Tagjai lettünk a Madárbarát Kert mozgalomnak. Minden összejövetelen volt valami számomra figyelemre érdemes dolog. Nagyon köszönöm, hogy lehetőségem volt mindebben részt venni. És mindezt Renkecz Józsefnek köszönhetem. Nem véletlen, hogy ő lett Sárszentlőrinc díszpolgára. Önzetlen odaadással végig 82 évesen is a munkáját.

Refle Istvánné

Tolna megye egyik legkisebb települése a mi kis falunk, Uzd. Innen indult Petőfi Sass Erzsikével Borjádra négyökrös szekéren. Ez a kis falu másról is nevezetes: itt indult el a megyében elsőként húsz évvel ezelőtt a népfőiskola. Renkecz József nyugalmazott általános iskolai igazgató és Csepregi Béla evangélikus lelkész voltak ennek a népfőiskolának a megálmodói. Sajnos, azóta Csepregi Béla már nem él, így az iskola vezetése, szervezése Renkecz igazgató úrra maradt. Ez az iskola is – hasonlóan a többihez – ősszel kezdődik és tavasszal ér véget. Itt is van – úgymond – vakáció. Sok hallgatója volt ennek a népfőiskolának, legtöbben egyedül élő, idős, magányos emberek, akik hetente együtt voltak, köztük én is. Sokszor megemlegetjük Sztupa néni mondását, aki túl a 90. évén is jó egészségnek örvend: „Megalakult ez a népfőiskola, legalább mi is tartozunk valahova.” Ebben a szellemben élünk továbbra is. Sokrétű volt ennek

a népfőiskolának a programja, szinte felsorolni is lehetetlen, annyi minden történt. A megyei városi gimnáziumnak sok tanulója (úgynevezett ifjú tudorai) sokrétű előadásokat tartottak. A második világháborút túlélő idős emberek elmesélték azokat a borzalmakat, amiket átéltek. Sajnos azóta már mind elköltöztek az örökkévalóságba, de hála

Ünnepi évadzáró oklevélátadás

a technikának, a videó-felvételek megmaradtak. Többfelé voltunk kirándulni, hogy néhányat megemlítek: Pannonhalmi Apátság, Paksi Atomerőmű, Ópusztaszer, Parlament. Látogattak minket néptáncsoportok, mesemondók, felsorolni sem tudom azt a sok szép és értékes programot, amit mi itt kaptunk. No persze, az előadások végén mindent megbeszéltünk és megvitattunk. A jó hír hamar terjed. Híre ment ennek a népfőiskolának. Még vidékről is jöttek hallgatók, a szomszéd községből Sárszentlőrincről, Alsópéldből, és még Tolnárról is.

Ennek a népfőiskolának is úgy, mint a többi iskolának, minden évben elérkezett az évadzárója. Megkapták a résztvevők az oklevelet, utána közös vacsorát tartottunk néhány meghívott kedves vendéggel. Volt ott nótázás, tréfálkozás, és ezzel befejeződött ismét egy esztendő. Vártuk a következő alkalmakat.

Nekem nagyon tetszett ez a népfőiskola, nagyon jó találmány volt. Azt hiszem, nem kell hangoztatni, hogy nekem miért tetszett – ez az írás magáért beszél.

Antal Józsefné

Évadzáró vacsora

mazott tanítóm által vezetett népfőiskoláról, hisz jó híre a falu határain túl is hallható és olvasható volt különféle médiából. Furdalt a kíváncsiság, hogy miként működhet, mi tartja össze azt a kis közösséget, miért járnak oda rendszerességgel az emberek? Mi az a titok, ami 20 éve arra ösztönzi a hallgatókat, hogy heti egy alkalommal – ha esik, ha fúj – ott legyenek? Hogy mindezt megtudjuk, mentünk mi is a feleségemmel. Persze, ehhez az is hozzájárult, hogy nyugdíjasok lettünk, így aztán időnk is volt rá. És megtudtuk, megtapasztaltuk. Nem volt nehéz beilleszkednünk a lelkes kis közösségbe. Szívesen láttak bennünket. Mi is igyekeztünk. Szorgalmasan jártunk az előadásokra, egyszer sem hiányoztunk. Áhítattal hallgattuk a Petőfi életéről és munkásságáról szóló előadásokat. Egy sor új ismeretanyag birtokába jutottunk vele kapcsolatban. Nagy hatással volt ránk dr. Szabó Géza régész előadása a Barguzinban végzett Petőfi kutatásairól. Nagy élmény volt a rendszeres ornitológiai előadás, nekünk madárkedvelőknek különösen. Valamennyi előadás élvezetes, jó hangulatú volt, kitűnő előadókkal.

Talán egy kicsit szokatlan Uzdon, hogy a 35 km távolságra lévő Tolnárról elindul egy házaspár, beiratkozik az uzdi népfőiskolára és „beül az iskolapadba”. Ha elmondom, illetve leírom, hogy miért, talán nem is lehet ezen csodálkozni.

Született uzdi vagyok. Hazalátogatásaim során sokat hallottam a Renkecz József nyugal-

A népfőiskolán eltöltött 19. és 20. évfolyam kellemes emlékekkel és tudással gazdagított bennünket. Renkecz József tanító úr kitartása és elkötelezettsége az oktatás iránt örök tanulság lehet számunkra.

Szeretettel emlékezünk az együtt töltött időre.

Váli László és Váli Lászlóné

Én azért szerettem a faluházba a Népfőiskola óráira járni, mert sok jót és szépet lehetett Renkecz igazgató bácsitól hallani és tanulni, aki mindenkit szeretettel fogadott, nem tett különbséget ember és ember közt, mindenkit egyformán kezelt, és nem nézte le a cigányokat, sőt hiányolta az elmaradásukat (én képviseltem a kisebbséget). Szép verseket és még sok szépet lehetett hallani tőle. Ő is szereti a szép dolgokat, a virágokat, madarakat, népművészetet stb. Ilyen embert nagyobb becsben és elismerésben kellene tartani. Kívánok a munkáihoz további sok sikert és jó egészséget, kitartást. Sok szeretettel gondol rá:

Farkas Zoltánné Lukács Zsuzsánna

Renkecz József néptanító

Népfőiskolánk 20 éves. Bárcsak mi is odajáró, padló- és padkoptató, valamikori ifjak annyi évesek lennénk, mint az iskolánk! Négyszer annyi évesek vagyunk...

Népfőiskolánk vezetőjével, Renkecz József kisgyermekkorai barátommal (mindenki Józsi bácsijával), sok kedves emlék fűz össze, amelyek a sírig elkísérnek bennünket. Ezek felsorolásába nem kezdhetek bele, mert az külön könyvet igényelne. Megemlítem azonban a két munkaszolgálatos egykori ifjút, akik a „seggig érő homlok” (Rákosi Mátyás gúnyneve, a szerk.) uralkodása alatt ásóval és lapáttal védtük a hazát az 1951-54 közötti években. Fegyveres őrség vigyázott ránk. Téli szállásunk nádpadlóból készült oldalfal és ponyvatető volt. A jelszó „állj, vagy eláslak” volt.

Sárszentlőrincről ketten szolgáltunk ebben az elit alakulatban, Jóska barátom és e pár sor írója. Jó, ha tudják a népfőiskola hallgatói és e könyv olvasói, hogy kétfajta munkaszolgálat volt.

Megszerettem a népfőiskolai előadásokat. Amikor időm engedte, el szoktam menni a foglalkozásokra. Belépve a terembe, úgy éreztem, a béke szigetén vagyok. Hozzám hasonló korú barátokat és jó ismerősöket láttam. Minden alkalommal örömmel üdvözlöttük egymást. Nekünk emlék, az ifjúságnak múzeumi tárgyak, melyek között helyet foglaltunk. A falakon régi képek között Nagy-Magyarország térképe, a régi paraszti világból megmaradt használati tárgyak („De a nevüket írjuk rájuk,/ Különbö majd a későn-születtek/ Nem tudják, hogy ezek mik lehettek.” Petőfi), és a Fördösök emlékszobája – ők voltak a ház tulajdonosai a „seggig érő homlok” dúlása előtti időben.

Az Illyés Gyula emlékszoba és az úttörő-terem kiállítási tárgyai mind Józsi bácsi gyűjtései. A népfőiskolai előadások tárgyát Józsi bácsi határozta meg az éppen aktuális napi témákról. Előfordult, hogy bizonyos témákat jól ismerő helyi, vagy vidéki előadókat hívt meg, akik jól felkészülve tartották meg előadásaikat. A húsz-harmincfős hallgatóság figyelemmel kísérte az előadást, majd a végén megvitatta.

Volt egy időszak, amikor Ifjú Tudornak nevezett gimnazistákat hívt meg Józsi bácsi. Ezek a lányok vagy fiúk dicséretes módon felkészültek a választott témákból.

Szívesen végeztünk télen madáretetést és tavasszal faültetést. Örülünk a kezünk nyomán kialakult kis erdőnek, amely szépen fejlődik. Ezek után Somogyiné Juliskánk mondaná: „Ne csak mindent a szemnek, fülnek, kéznek, hanem valamit a szájnak is”. Különböző alkalmakra, és jeles napokra megemlékezést tartottunk, és az asszonyok finom ételeket készítettek. A jó borok mellett későig elbeszélgettünk, az ilyen összejövetelek mindig nótával végződtek. El szoktam kiáltani: „Renkecz Jóska nótát az

élen!” – ez levente korunkra emlékeztetett bennünket.

Jó barátok közt, jó bor mellett, szépen énekelgetve szeretnék a távoli jövőben meghalni, de addig „nincs megállás, folyton folyvást dolgozni kell”.

Kedves Bózsai barátom! Te jól tudod, a kutyaugatás nem hallatszik az égig, és a jegenyefák

sem nőnek az égig. Töttösi Jani esküvője napján a Jegenyefákat énekelte édesapám gyönyörű hangján az akkori járási tanácselnök asszonynak. Nem értette a hölgy, bár nagyon tetszett neki az éneklés. Úgy gondolom, hogy ez még most is így van.

Kedves barátom! A Jóisten tartson meg jó egészségben, boldogságban, hosszú éveig! Örülök annak, hogy a faluért ilyen sok mindent tettél.

Jó hangulat az évadzáró vacsorán

Varga János

A Zsivora György
Népfőiskolai Alapítvány
Sárszentlőrincen

A Zsivora György Népfőiskolai Alapítvány létrehozatala

Az 1990-es évek elejét írtuk.

Falunkban nagy volt a munkanélküliség és ennek következményeként a reménytelenség. Megszűntek a közeli városokban a feldolgozó üzemek (Paksi Konzervgyár, Szekszárdi Húskombinát). Nem volt már termelészövetkezet sem Sárszentlőrincen, az Alsópéli Állami Gazdaság is végnapjait élte. Senki nem látott reményt arra, hogy itt, Sárszentlőrincen munkahelyek teremődjenek.

Ez idő tájt kezdtünk gondolkodni azon, hogy a népfőiskola intézménye a megváltozott világban, egy kis faluban hogyan kelthető életre, vajon segítséget nyújthat-e az új igények, szükségletek, lehetőségek bonyolult szövevényében? Édesapám az 1930-as évek végén, a 40-es évek elején népfőiskolai nevelő volt Nagytarcsán, majd népfőiskolát szervezett Orosházán. Egy téli tanfolyamon édesanyám is leány népfőiskolai nevelő volt Celldömölkön. Így a népfőiskola gondolata, hasznáról, nevelő erejéről való meggyőződés tudata mindig jelen volt családjamban.

És belevágtunk... Sok mindennel próbálkoztunk a falu társadalmi, gazdasági, szociális paramétereit egybevetve. Szerveztünk három hónapig tartó háziasszony-képző népfőiskolát olyan lányoknak, akik befejezték az általános iskolát, de sehol nem tanultak, dolgoztak. Hetente három délelőtt Hüffner Györgyi evangélikus lelkész nő vezetésével főztek, sütöttek, tanultak a Bibliáról, Németh Pálné szekszárdi népművész szőni tanította

Az alapítvány létrehozatalának útvesztőiben Farkas Julianna gyülekezeti könyvelő, pénztáros volt segítségemre. Így jogilag és anyagilag is megnyílt a lehetőség arra, hogy pályázatokat nyújtsunk be. Megpályáztunk az Országos Foglalkoztatási Alapítványnál és a Megyei Munkaügyi Központnál egy öthónapos szövőtanfolyamot 16 asszony számára. A tanulmányi idő elteltével bizonyítványt kaptak a faluból verbuválódott asszonyok, s mind a 16-an dolgozni kezdtek az alapítványi szövőműhelyben, amit időközben berendeztünk a volt Pártházban.

Erről az időszakról – ami egy évnél is tovább tartott – külön regényt lehetne írni. A munkaügyi központtól csak az asszonyok béréhez kaptunk támogatást, szakmai vezető bérét saját erőből kellett volna előteremteni – ha lett volna honnan. Így valódi összefogással, saját erőből, különféle próbálkozások által tartottuk fenn a műhelyt 1995 júniusától 1996 novemberéig. Árusítással egybekötött kiállításra több ízben is meghívtak minket a paksi könyvtárgalériába, a szekszárdi művelődési házba, a paksi és a nagytarcsai evangélikus gyülekezetbe, bemutatták munkáikat és mesterségüket asszonyaink a váraljai Szélrózsa Ifjúsági Találkozón, a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban, még Németországban egy Kirchentag-ra is eljutottak. A Bonyhádi Evangélikus Gimnázium új kollégiumi szárnyának a falait és a padlóját is a lőrinci szövőműhely falvédői, szőnyegei díszítik. Látszik, hogy a szövőműhely több mint egy éven át való életben

A szövőtanfolyam résztvevői a volt pártház lépcsőjén

tartása sokak leleményessége, áldozata és szeretete árán valószínűleg meg.

Amikor a működtetéssel járó gondok a fejünkre nőttek, be kellett látni, hogy ez erőnket meghaladó feladat. Megkértük a Luxin rehabilitációs vállalatot, hogy jöjjenek a faluba, hozzanak létre egy szövőműhelyt. Hála Istennek, ez meg is történt. A Luxin műhelyben még több mint tíz évig dolgozhattak tovább a leszázalékolt asszonyok, férfiak.

A szövés időszaka sok örömet is hozott számunkra. Láttuk az asszonyok önbecsülésének növekedését, akik maguk is – és mások is – rácsodálkoztak arra, hogy mit tanultak, milyen ügyesek, tehetségesek. Ezt őszinte öröm volt látni. Örültünk annak is, hogy ha rövid időre is, de vágyunk megvalósult, törekvésünk nem volt hiábavaló. Kénytelenek voltunk ezután arra ráállni, hogy arra pályázzunk, amire lehet, és aminek véghezvitelét tárgyi, személyi feltételeink lehetővé teszik.

A Magyarországi Evangélikus Egyház segítségével megvettük az alapítványnak a Petőfi utca 31. szám alatti romos házat, ezt

A Községi Ház felújítás előtt...

...és felújítás után

részben önerőből (férjem sok munkája árán), részben szakemberek segítségével rendbe hoztuk. Ez az épület lett az első Teleházunk, az ún. Községi Ház. Ma itt van az idősek napközije. Nyári rendezvények, közös ebédek kiváló szintre az udvara. Kertjében körtés, meggyes növekszik. Itt laktak önkéntes munkatársaink is. Több éven át búcsúi kiállításainkat, közösségi délutánjainkat is itt szerveztük. Később még

*Népfőiskolai rendezvény hallgatói
a közösségi ház udvarán*

egy épülettel gyarapodtunk. A gyülekezet a kártalanítás során az elvett iskolák, nőegyleti ház helyett pénzbeli kártalanítást és az

A fiatal foglalkoztatottak egy csoportja

akkor már évek óta üresen álló állatorvosi lakást kapta meg (Petőfi utca 41.) Ma ebben az épületben van az alapítvány irodája, a Teleház, a kicsinyek számára felszerelt, berendezett Biztos Kezdet Klub-szoba. A későbbiekben pályázati nyeremények révén 10 fiatalot foglalkoztattunk egy évig munkatapasztalat-szerzés címén, olyanokat,

akik még nem álltak munkaviszonyban. Szövést tanultak és mezőgazdasági ismereteket. Majd egy szövőnő az általános iskolában szőni tanította a tanulásukban korlátozott gyerekeket, így a sok tanulási kudarc közepette sikerélményekhez juttatta őket. Házi gondozókat is foglalkoztattunk a falu idősei számára.

Közben a pályázatok mellett a Magyarországi Evangélikus Egyház is állandó támogatónk lett, segítségükkel vettük fel Kocsis Istvánt a cigányok között végzendő missziói munkára. Meg is kezdte István a bibliaórák tartását Uzdon, Sárszentlőrincen, de még nagyobb intenzitással vetette magát a számítástechnika és a pályázatírás gyönyörűségeinek megismerésébe. Így hamarosan az alapítvány hatékony menedzsere, s az alapítvány titkára lett. Az alapítvány további tevékenységének kiszélesedése már az ő nevéhez fűződik, ezért meg is hagyom neki azt a szép feladatot, hogy ő adjon erről számot. Még mielőtt a magam mondandóját bezárnám, szeretnék említést tenni bővebben is legkedvesebb élményeimről és emlékeimről, a kiállításokról.

Hogy melyik kiállítás volt az első, nem tudom. De volt emlékezetem szerint gyülekezettörténeti, I. és II. világháborús emlé-

*Gyülekezettörténeti kiállítás
a Községi Házban*

kek és fényképek gyűjteménye, Szabó Pál *Úton-útfélen* című fotókiállítása falunkról, viseletek – század eleji ruhák, hímzett konyhai falvédőket bemutató kiállítás. Ezekhez az anyagot a faluban gyűjtöttük. Nagyon sokan adtak szívesen a témához illő tárgyaikból.

A kiállítások megszervezését, összeállítását is nagy izgalom, sok öröm kísérte. Az ünnepségeken a Teleház széles folyosója szolgált színpadként. A vi-seletekbe lelkes fiatalok be is öltöztek. Lackner Mónika néprajzkutató érdekes előadást tartott a hí-m-zett konyhai falvédők-ről. Amatőr színjátszó kör Lázár Ervin *A kút*

Renkecz József és Lázár Ervin díszpolgárrá avatásuk ünnepén a templomban

című novelláját adta elő. Lázár Ervinnek is tetszett, akkor volt díszpolgárrá avatása. Többször zenélt az Ungaresca Consort reneszánsz muzsikát játszó kamarazenekar, Dinnyés József. Vaskó Zsolték népzeneje is többször megmelengette a szíveket, és vendégünk volt a kemenesmagasi citerazenekar is. Ebben az egész megmozdulás-sorozatban az volt a jó, hogy bár amatőr volt, de közösségi. Az együtt-egymásért elv gyakorlat-tá vált – sokak örömére. Közben nem maradhatott el a kuglóf vagy a kulcsos kalács vagy más finomságok kínálása sem.

Így érkeztünk a kiadványok megemlítéséhez is, a könyvekhez, melyeket olyan nagy izgalommal és sok örömmel készítettünk falunk múltját megidézendő: *Szemelvények Sárszentlőrinc múltjából*, *Képek Sárszentlőrinc múltjából*, *Emlékek Sárszentlőrinc múltjából*.

Ugyanazt tudom elmondani, amit a kiállításokról. Magunkért, magunknak, a magunk örömére gyűjtöttünk anyagokat. De amit kiadtunk – és ez micsoda jótétemény! – abban mások is örömeiket lelték...

Ken búcsúztatója a munkatársak körében

aki náluk is feketébb. Angolt tanított ő is Isaacékat követve az iskolában, ezen kívül a cigányok körében szerette volna a dohányzás elleni harcot vívni. Szépen énekelt istentiszteleteken angolul lelki énekeket, ebben láttuk ittléte legnagyobb hasznát.

Sophie, aki Potzdamból érkezett, hegedűjátékával kísérte az istentiszteleti énekeket. Mónika Kárpátaljáról érkezett, hittant tanított az iskolában. Edina is kárpátaljai volt, az idősek között segített.

Kristy Kanadából jött, a cigányok közti munka segítője lett. Ő is tanított angolt, de legtöbb idejét a tanodás gyerekek és a bibliáóráók között töltötte el.

Az ő ittlétük hozadéka az, hogy Bogdán József kijutott egy évre Hollandiába önkéntesnek, és hazatérve küldő szervezetének, az Önkéntes Diakóniai Év nevű csoportnak a keretein belül kezdett dolgozni. Karl Dániel is az ő nyomában indult Hollandiába, s önkéntes éve letelte után ott állt munkába, mint szociális munkás.

Sok kedves élményünk fűződik az önkéntesek ittlétéhez. Általuk

Különleges színfoltja volt munkánkknak az önkéntesek foglalkoztatása is.

Először Isaac és Megan érkezett Chicagóból. Szeptembertől áprilisig voltak itt, Isaac betegsége miatt a tervezettnél előbb haza kellett utazniuk.

Ken Afrikából jött, feketeségét meglátva a helyi cigánygyerekek megörültek, hogy van valaki,

kinyílt számunkra a világ. A közösségvállalás és a kapcsolatteremtés az ember életének meggazdagítója.

Sárszentlőrincen a népfőiskolai munkának eredetileg két ága alakult ki. Az alapítvány működésének megkezdése előtt már létrehozta édesapám és Renkecz József nyugalmazott iskolaigazgató az uzdi népfőiskolát, ahol rendszeresen tartottak előadásokat különböző érdekes témákról. A tanító célú, közösség és véleményformáló, beszélgetős összejöveteleket Sárszentlőrincen is igyekeztek meghonosítani, de itt nem volt rá igény. Helyesebben olyan kevesen vettek részt az összejöveteleken, hogy az a döntés született: a lőrinciek csatlakozzanak az uzdiakhoz, és így egy helyszín, az uzdi Fördös-kúria ad majd helyet a népfőiskolai összejöveteleknek. Uzdón mind a mai napig folynak a népfőiskolai előadások, és zajlanak a népfőiskolai élettel kapcsolatos események. Itt Lőrincen pedig a Zsivora György Népfőiskolai Alapítvány munkálkodik – reményiségünk szerint még hosszú időn át Isten kegyelméből, Isten dicsőségére, faluközösségünk javára.

Kibontakozás

A nép, amely sötétségben lakott, nagy világosságot látott, és akik a halál földjén és árnyékában laktak, azoknak világosság támadt.

(Mt 4,16)

12 évvel ezelőtt ezzel a bibliai igével indítva írtam le gondolataimat, és kértem segítséget az evangélikus egyháztól a sárszentlőrinci missziói és szeretetszolgálati munkába való bekapcsolódáshoz. Ha az ige fényében nézem, értékelem azt a közel nyolc éves időszakot, amelyet a Zsivora György Népfőiskolai Alapítványnál töltöttem, akkor felemás a mérleg. Időnként akár lámpagyújtogatóként, akár fényvisszaverő tükörként talán sikerült közreműködnöm a világosság terjesztésében, de jócskán volt olyan szakasz is, amikor a szervezet működtetése, a források biztosítása elvonta a figyelmemet, akaratomat, erőmet az eredetileg kitűzött céloktól.

Az, hogy ennek ellenére a kialakult infrastruktúra, az örökké megújulni képes munkatársi gárda továbbra is rendelkezésre áll, az alapítvány ma is teszi a dolgát, mégis örömmre és bizakodásra ad okot, és így, időben és térben is távolabbról szemlélve a ténykedést, egyértelműen az fogalmazódik meg bennem: érdemes volt.

8 év egy szervezet és az ember életében is jelentős szakasz, nehéz lenne pontosan összefoglalni, mi minden történt ez alatt az alapítványnál. Megpróbálhattam volna előásni a régi pályázatokat, beszámolókat, hogy minél hívebben összeállítsam a krónikát, ám ebben az esetben egy kétségkívül pontos, de kevésbé életszerű összeállítás született volna. Úgy érzem, hogy ez alatt a 8 év alatt nemcsak engem alakított a munka, az alapítvány, illetve a sárszentlőrinci lét, hanem én is alakítottam mind az alapítványon,

mind a falun, az ott lakókon, a köztü(n)k lévő kapcsolaton. Így bár az alapítvány történetének összefoglalására kértek fel, valamilyenre mégis személyes lesz ez a beszámoló. Dilemmám volt az is, hogy időrendben, vagy a tevékenységi területeket bemutatva készítem el az összefoglalót. Végül inkább ez utóbbi mellett döntöttem, az egyes részek összefoglalásánál mégis követve egyfajta időbeliséget.

A kezdetek

Sárszentlőrincről szinte semmit sem tudtam, bár ismerős volt a név, talán a gimnáziumi tanulmányokból emlékezhettem, meg a gyermekkoromban gyakran forgatott *Így élt a szabadságharc költője* című Petőfi életrajzi kötetből derengett valami tuszrajz.

Pestről vonattal, majd Nagydorogról Gyulai bácsi öreg Golfjával érkeztem 1997 tavaszán első alkalommal Lőrincre. A Balaton (ahol felnőttem) és a Dunakanyar (ahol akkor laktam) elsősorban turizmusból (jól) megélő falvai után izgalmas és vonzó volt egy mezőgazdálkodásból fennmaradni próbáló települést megismerni. Egyből elvarázsolt a természeti és épített környezet, a széles főutca, a szűk, andalgásra csábító mellékutcák, a rengeteg zöld, a ligetek, a Sió-part, az emberek nyíltsága, egyenessége. Az a természetesség, ahogy a Zámbó testvérek utánam hozták az iskolai telefonfülkében hagyott tárcámat, vagy az a közvetlenség, ahogy disznóöléskor Csontos Tóni bácsi tanítgattott a disznó vakarásának, mosásának fortélyaira. Később (már Pakson élve), amikor Évával a házasságkötésünket, fészekrakásunkat terveztük, örömmel fogadtuk el Csepregi Erzsébet lelkesítő hívását: „Költözzetek ide a faluba, az alapítvány valamelyik házában el tudtok lakni, a templom, a házak körül és a gyerekek, fiatalok, idősek között mindig akad tennivaló, amit cserébe el tudtok végezni.”

Nem láttuk pontosan, hogy merre visz ez az út, de elindultunk, mert éreztük, ez lehet az az irány, ami ki van jelölve számunkra. 1999 áprilisában költöztünk Sárszentlőrincre, én az Atomerőmű konyháján dolgoztam, feleségemmel első gyermekünk születését vártuk, és mindketten társadalmi munkában igyekeztünk az alapítvány tevékenységeibe és a falu életébe bekapcsolódni.

Beszélgetőkör

vel), falutörténeti kiállítás szerveződött, ezzel párhuzamosan jelentkezett cigányasszonyok részéről egy erőteljes lelki igény, az Isten dolgainak jobb megértése iránt. Akkortájt mind a Hit gyülekezete, mind a Jehova tanúi élénk térítő munkát folytattak a településen, de ezek a hirtelen fellángolás után abbamaradtak, és az emberek lelki támasz és szellemi útmutatás nélkül maradtak. Az életem tapasztalatai, alkoholizmusból való szabadulásom a Református Iszákosmentő Missziónál, illetve diakónus és szociális munkás tanulmányaim révén úgy éreztem, hogy lehet és kell is tennem mind lelki, mind szociális téren, hogy segítsük a nehéz sorsú embereket, kiutat, megoldást keressünk közösen az egyéni és közösségi problémáinkból.

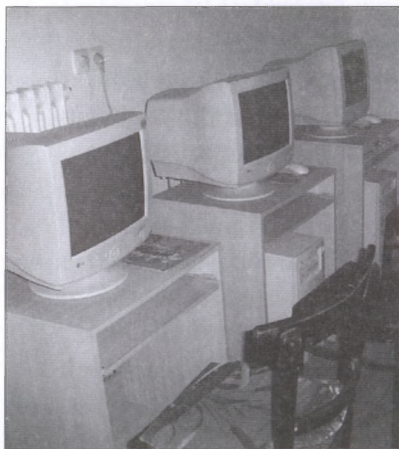
Az alapítvány akkor már évek óta működött. Aktívabb (szövőműhely létrehozása, fiatalok foglalkoztatása, közösségi ház építése) és források hiányában csendesebb időszakok után egy újraindulási szakaszba kapcsolódtam be. Indult a beszélgetőkör (Váliék, Szűszék, Nagy Zoltánék, Szulczer Katalin, Ignác János aktív részvételé-

Így született meg 1999 telén a fenti ige vezérelte *Missziói és szeretetszolgálati munka Sárszentlőrincen* című előterjesztés, amelyben Csepregi Erzsébettel egyeztetve arra kértem a Magyarországi Evangélikus Egyház vezetőit, támogassák, hogy teljes állásban dolgozhassak az alapítványnál. Gáncs Péter akkori missziói lelkész, aki szívén viselte a lőrinci gyülekezet és az induló missziós munka ügyét, 2000 februárjában pozitív visszajelzést adott, hogy egy évig a missziói központ hozzájárul a foglalkoztatásom költségeihez. 2000 márciusától munkába álltam, és kisebb nagyobb megszakításokkal 2007 szeptemberéig az alapítvány alkalmazásában álltam.

Az egyházi támogatás tényének megerősítésével egyidőben kiderült, hogy a Tolna Megyei Munkaügyi Központ is hozzájárul a foglalkoztatásomhoz, így áprilistól már mint a Teleház asszisztense tevékenykedtem (az akkor még nem létező Teleház helyett a közösségi házban). A foglalkoztatás támogatása mellett lehetőségem volt képzésen is részt venni, ahol az alap számítástechnikai ismeretek mellett, stratégia és projekttervezési, pályázatírási ismereteket is elsajátíthattam. Tulajdonképpen ekkor alapozódott meg az alapítvány későbbi működési irányait meghatározó települési szükségletfelmérés, és az arra válaszoló stratégia is.

Teleház

Az nyilvánvaló volt már a kezdetekkor, hogy a közösséghez nemcsak emberek, de hely és a helyet megtöltő lehetőség, tartalom is kell. A felújított közösségi

Első számítógépek a Teleházban

A Teleház épülete

példa, és mind Kuti Imrénétől, mind Donáth Jordánkától sok segítséget kaptunk a szükséges fejlesztések, nyújtandó szolgáltatások megtervezéséhez. Az első, számítógépek beszerzését célzó pályázatunkat elutasították (forráshiány miatt), így csak 2001-ben sikerült megnyitni a Teleházat korszerű számítógépekkel, nyomtatási, szkennelési, fénymásolási és faxküldési lehetőséggel. Nagy várakozás előzte meg a faluban a megnyitását, és nagyon nagy népszerűségnek örvendett elsősorban a számítógépes játék és az internetezési lehetőség miatt. Szintén sikeres volt az alapvető számítástechnikai tudást átadó tanfolyam, amin közel 30, különböző életkorú ember vett részt a faluból. A Teleház szolgáltatásai a lehetőségek szerint folyamatosan bővültek, egy időben szó volt a Teleház hálózaton belüli e-kereskedelem beindításáról, de a lehetőségeinket mindig behatárolta a szűk és egyre inkább elavuló géppark. Időnként sikerült különböző forrásokból fejleszteni, de alapvető változást, javulást már nem tudtunk elérni.

ház jó helyszínül szolgált a beszélgetésekhez is, de szerveztünk video-klubot, gyereknapot, ping-pong klubot. Emellett a kétezres évek elején újdonságnak számító „Teleház mozgalom” kínált jó kitörési alkalmat: egyrészt behozni a faluba a nagyvilágot, másrészt közelebb hozni az embereket az alapítványhoz és egymáshoz. Több környékbeli település már sikeresen pályázott számítógépekre. Györköny és Nagyszékely volt számunkra a követendő

A Teleház közösségi színtérként tudatosan vállalta a közművelődés, a közösségi fejlesztési és a szociális támogató központ szerepét is.

A Teleház 2002-ben befogadta, és a falu lakossága számára elérhetővé tette a régóta zárva tartó települési könyvtár 1500 kötetét, innen-től kezdve többfunkciós közösségi térként is működtünk a volt állat-

orvosi lakásban meginduló népfőiskolai központba történő 2005-ös átköltözés után is.

Az alapítvány munkatársai aktívan részt vettek a település múltját bemutató szemelvénygyűjtemény és fotóösszeállítás elkészítésében, a kiállítások szervezésében.

Finnországi kirándulás

A könyvtár a Közösségi Házban

ben, a kiállítások szervezésében.

A tamperei Kaleva gyülekezethez szerveztünk fiatalok részvételével utazást, és voltunk Kárpátalján, Erdélyben is. Befogadtuk a független kezdeményezésként indulni próbáló ifjúsági klubot, később Ifjúsági Információs Pontot működtettünk. A település

A Sámson-fitnessklub

aktív szervezetei és lakosai bevonásával civil kerekasztalt indítottunk, sajnos kellő összetartás és motiváció hiányában ez nem működött sokáig.

Pályázati forrásból beindítottuk a „Sámson” fitness-termet, Biri Imre vezetésével sokan beleköszönlhettek és megszerették a testedzést.

Több előadást szerveztünk. A biogazdálkodás, gyermeknevelés, közösségi együttműködés fortélyainak megismerése mellett

ezek a helyi együttműködést, közös gondolkozást is segítették, ahogy a különböző kreatív műhelyek is.

Támogatás – képzés – foglalkoztatás

Az alapítvány stratégiáját és munkatervét a település szükségleteihez próbáltuk igazítani. Felismertük, hogy csak komplex tevékenységgel tudunk előrébb jutni, azaz a közösség akkor fejlődik, ha az egyén is megfelelő tudást szerez, és megfelelő tudás birtokában van. Ehhez az egyes embereknek megélhetést adó munka, ahhoz piacképes végzettség, az egyén igényeit figyelembe vevő támogatás és kedvező környezet kell. Mivel a kedvező gazdasági környezetért csak nagyon közvetve tudtunk volna tenni, elsősorban a szociális támogatás, a képzés és a munkahelyteremtés területén próbáltunk előrelépni.

Szociális, közösségi szolgálatok

Az alapítvány már az alapító okiratában nevesítve is – többek között – az idősek, rászorulóknak segítségét tűzte ki célul. A helyi viszonyok ismerete (előregedő település, nagyarányú munkanélküliség, szociális problémák) egyértelművé tette, hogy minden kínálkozó lehetőséget meg kell ragadnunk ahhoz, hogy segítsük a falu lakosait. A 2001-ben indult tele-

Ruhaosztás a Községi Ház udvarán

ház-asszisztens program (amelyben foglalkoztatva voltam) is már tartalmazott ilyen jellegű tevékenységet, de igazából a 2002-ben indult Rehabilitációs Foglalkoztatást Segítő Szolgálat volt az, amelynek keretében a falu lakosainak széles körével kapcsolatba kerültünk, elindulhatott egy foglalkoztatási információs szolgálat (később ebből lett a Foglalkoztatási Információs Pont). Falumentor szolgáltatásunk keretében szociális ügyekben, önéletrajzírásban, munkakeresésben segített Juszt Klára és Pál Jánosné.

Többéves felkészülés után (épületbővítés, hatósági engedélyeztetés) 2006-ban indítottuk az Idősek Nappali Ellátását (idősek klubja), ahol Klári vezetése mellett Csonka Teréz és Orsós Erzsébet segítette az időseket a mindennapok eltöltésében. Máig jó szívvel gondolok vissza Tóth Józsi bácsi, Vadászi Béla bácsi, Kósa Juci néni beszélgetéseire, hogy miként élt régen a falu népe, a közös főzésekre, a pompos sütésre, a gyakori kézműves alkalmakra, a meghitt, bensőséges ünnepekre.

Az idősek mellett lehetőség nyílt a fiatal házasok, kisgyermekes családok számára is szolgáltatást indítani. A Biztos Kezdet Klub Pula Éva közreműködésével az ő részükre biztosított a találkozási és játéklehetőség mellett hasznos információkat adó előadásokat. Sajnos a finanszírozási lehetőségek változása miatt az idősek nap-
pali ellátása csak egyszerűsített formában, a biztos kezdet program pedig nem működik, de a hely, az eszközök továbbra is rendelkezésre állnak és kihasználtak.

Képzések

A népfőiskolai hagyományok, elkötelezettség mellett a helyi szükségletek is arra indítottak, hogy keressük és használjuk a képzésre vonatkozó lehetőségeket. Ezek egy része a munkavégzés során, vagy a mindennapokban használható készségeket/ismereteket adott, de a Pécsi Regionális Képző Központ közreműködésével OKJ-s szakmát adó képzéseket is megvalósítottunk. Aktívan bekapcsolódtunk ebben az időszakban a Magyar Népfőiskolai Társaság munkájába, tervben volt a felnőttképzési akkreditáció is, amit elegendő forrás hiányában aztán nem tudtunk elérni.

Megvalósult képzések

Számítástechnika, biogazdálkodás, non-profit és pályázatírási ismeretek, munkaerő-piaci mentorképzés (munkaügyi támogató-projekttervezési ismeretek), orgona (szintetizátor), gitár, foltvarrási, játékkészítési tanfolyamok.

Szakmát adó képzések

Csuhé-, gyékény-, szalmatárgykészítő, seprű és kefekötő, fatömegcikk készítő, kosárfonó.

Jó érzés tudni, hogy ezek a képzések, ha nagy foglalkoztatási előrejutást nem is eredményeztek, de egyrészt hozzájárultak a közösség fejlődéséhez, barátságok alakultak ki, másrészt egy-egy résztvevő életébe a máig meghatározó élmény mellett elismertséget hozó tudást is adott. Erdei András bácsi, a kézműves ház hűséges gyékényes mestere is így került a faluba, és töltötte élete utolsó éveit olyan tevékenységben, amit szeretett.

Foglalkoztatás

Az alapítvány indulásakor szinte azonnal egy nagy beruházással, képzéssel és sok nehézséggel járó foglalkoztatási programba kezdett: a szövöde működtetése ígéretes ötletnek tűnt, de fenntartása nem sikerült, így később a Luxin Kft. vette át. A 2000-es évektől egy új foglalkoztatáspolitikai kezdődött, ismét nyíltak források a hátrányos helyzetűek foglalkoztatására, munkaerőpiacra való visszavezetésére. A faluban tapasztalható nagyarányú munkanélküliség (akkor 15-17%-os volt) és az adódó lehetőségek miatt folyamatosan próbáltunk fenntartható foglalkoztatási programokat kidolgozni. 2002-től Balogh Jánosné, Szabó Ibolya, Orsós Erzsébet, Pál Jánosné és Karl János a Teleházban, közösségi programokban és az induló gyümölcsfaiskolában kezdtek el dolgozni. A faiskola létrehozását a környéken tapasztalható telepítési, gazdálko-

Kosárfonó tanfolyam

A gyümölcsös a Községi Ház kertjében

volt hatóságilag ellenőrzött szaporítóanyagunk, a holland csemeték árával nem tudtunk versenyezni, így elhatároztuk, hogy az alapítvány rendelkezésre álló területein a gyümölcsfa növényeket elültetjük és gyümölcstermesztéssel biztosítunk foglalkoztatást.

2006-ban az idősek klubja indítása már egy állandó, állami normatívával finanszírozott szolgáltatás, azaz tulajdonképpen egy önmagát fenntartó foglalkoztatási ág elindulását jelentette.

Az alapítványi kezelésben lévő, illetve a településen található sok rossz állapotú ház felújítására indítottuk 6 fő részvételével a „Köz-tér-újítás” programot, amelyben a népfőiskolai központ és a lakóotthon felújítását terveztük. Ekkor csatlakozott az alapítványhoz Balogh János, Orsós György, Badó Sándor, Lackner Krisztián, Biri Imre, később Benkő József, és egy rövid ideig Pál János.

A munkaügyi központ közösségi jellegű foglalkoztatás fejlesztésének köszönhetően, foglalkoztatást segítő és települési-turisztikai menedzser szerepkörben dolgozott az alapítványnál Tancsa Tünde, Orsi Angéla és Sokacz Zsófia.

dási kedv indokolta. A program továbbvitelkor, 2003-ban Orsós István csatlakozott a brigádhoz, ekkor kezdődött a közösségi ház bővítése egy 50m²-es részzel (ebédlő, melegítőkonyha, vizesblokk), és az idősek klubjának kialakítása is.

Az uniós csatlakozás miatt a gyümölcsfa-piac teljesen összeomlott, hiába

Hiszem, hogy annak ellenére, hogy ma már szinte valamennyiünknek csak közvetve van köze az alapítványhoz, mindannyian előre mozdítottuk az alapítvány és a falu szekerét. A sok közös élmény, a fényképeken megmaradó pillanatok mellett, az épületek, falak, a dekorációk, a későbbi munkahelyeinkre továbbvitt tudás, készségek is jelzik, volt értelme a támogatásnak, az együtt munkálkodásnak.

Összegző gondolatok

8 év hosszú idő egy ember életében. Ennyi idő alatt a csecsemő felnő, megtanul olvasni, írni, számolni, vagy a kamaszból önálló döntésekre, életvitelre képes fiatal felnőtt válik.

Az én, alapítványnál töltött 8 évem is rengeteg fejlődést hozott, talán többnyire jó irányba, bár akad olyan is, amit biztosan másképpen csinálnék. A sok foglalkoztatás, képzés szervezése és finanszírozása elég sok energiát igényelt, és egy idő után úgy éreztem, hogy nem tud ez a befektetés visszapótlódni. Nem tudok olyan, az akkori elvárásoknak, lehetőségeknek megfelelő változást elérni, amellyel tovább, előrébb (és nem a saját meglátásom szerinti, hanem a közösség által elvárt irányba) tudnám segíteni az alapítványt. Az is fontos jelzés volt, hogy az 1999-es gondolataimat újraolvasva látszott: az alapítvány csak részben jár azon az úton, amit akkor kitűztünk, a szociális-képzési-foglalkoztatási irány működött, de a lelki-szellemi támogatás, az emberek Isten dolgaival való megismertetése, jócskán hátrányt szenved. Üdítő volt ebben az időben Bakay Péter érkezése. Mind lelkiségében, mind a dolgokhoz való hozzáállás, a fontossági sorrendek felállítása terén új szint és szempontokat hozott az alapítvány életébe. Mivel addig is voltak próbálkozásaim, hogy a civil szféra után a vállalkozási szektorban megmérsem magam, és látszódott, hogy ez a kettő nem megy egymás mellett teljes befektetéssel, 2007 szeptemberétől

nem dolgoztam munkaviszonyban az alapítványnál. Természetesen a folyamatban lévő dolgok lezárásáig nagyon aktív, azóta lazább kapcsolat fennmaradt.

Így visszaolvastva a soraimat, feltűnt, hogy sokkal inkább az emberek, az arcok, a közösen megélt történések jönnek elő, és kevésbé az, hogy mit és hogyan csináltunk. De azt hiszem, hogy így van ez jól. Az, ami 1994-től, aztán 1999-től 2007-ig az én közreműködésemmel történt, és a mai napig is történik a Zsivora György Népfőiskolai Alapítványnál, nem a falakról, a megpályázott és elnyert milliokról szól, hanem azokról, akik által és akikért történt: a munkatársakról, a kuratórium tagjairól és a Teleházba, konditerembe, idősek klubjába, programokra betérő emberekről. Amíg így lesz ez az alapítványnál, amíg valakikért folyik a munka, azt hiszem, nyugodtak lehetünk akármilyen támogatás jó hasznosulásában.

Lőrinci emlékezők

Itt élünk. Mezőföldi sár, hegyháti por,
Derekat görbesztő kapálás, mámorító bor.
Itt a domb is hegy, a csatorna is folyó
(kettő van belőle... ezért ez megbocsátható).

Itt lett elvetve, vagy itt szökött szárba,
Annyi nagy tett, gondolat – és sosem hiába.
Itt élt Nagy, Beck, Zsivora, Balassa,
Lehr, Petőfi, Illyés, Lázár, Sántha.

Itt élt és halt még sok, kiknek nevét mára,
Porladó sírkő őrzi, vagy (ha van még) családjá.
De mind itt élt, tett, aratott-vetett, és tőle is lett
Ilyen görbe az utca, dombos a falu határa.

Nyomuk itt van ma is, ha szétnézel magasról,
A Belső-hegy felől, a templom tornyából,
Hanyatt fekvő a Sárvíz-parti fűzek alól.
Látod, mit ők láttak, hallod mit szívük dobolt.

Láthatod, hogyan áll évszázadok óta,
A két szomszéd vár, a két erős szikla.
A lőrinci templom és az úzdi kúria,
Egyiket lelkész, másikat tanító lakta.

Két múltba néző, hűséges vén katona
Őrt álló, kapás pap és tudós méhésztanár.
Szívük látta, eszük tudta, szavuk mondta:
Jövők bírásának, a múlt értéke az útja.

Egyik még itt van, mit tud, még mondja,
A másik túlról kérdezi, onnan néz vissza:
Ki maradt még, ki gombolyítja majd tovább
A lőrinci emlékek múlttal málló fonálát?

Csepregi Béla és Renkecz József iránti tisztelettel
2011 november

Isten országa

Karl Jánosné Csepregi Erzsébet, a gyülekezet lelkészének szíves hívására érkeztem Sárszentlőrincre. Az Evangélikus Teológia Akadémián voltunk évekig teológustársak. Akkori testvéri kapcsolatunk – amihez áttételesen, de közvetlenül is nagyban hozzásegített részéről a szülői, részemről a nagyszülői, még az 1930-as, 40-es évek ébredéséhez fűződő közös kötődés – az idők folyamán megmaradt, és 2005 őszén ez vett egy olyan fordulatot, aminek következményeként a Tiszántúlról a Dunántúlra kerültem, akkori megállapodásunk szerint fél évre, amiből mostanra hat év lett, és ki tudja, mennyi lesz? A lelkész nő segítséget kért a gyülekezeti munkában. Hamarosan kiderült számomra, hogy a gyülekezet és az általa létrehozott Zsivora György Népfőiskolai Alapítvány (aminek munkatársa lettem) élete, működése szervesen összefonódik.

Pezsgő életbe, sokirányú szolgálatot végző közösségbe kerültem. Lényegében minden szolgálatban részt vettem, hisz egy családként élünk, de előbb-utóbb kialakultak azok a fő csapások, amiken nagyobb lendülettel haladtam.

Az egyik ilyen volt a gyülekezet és a falu életében fontosnak ítélt, hasznos előmenetel ígéretével kecsegtető, jelentős mozgást hozó kulturális programok szervezése, illetve a szervezésben, levezetésben való részvétel. Ezek mind-mind sokakat érintő, közös feladatok voltak, az önkormányzat, a gyülekezet és az alapítvány remekül tudott együtt dolgozni.

Nagy első szervezésünk volt a falu alapítója, első lelkésze, Szenicei Bárány György halálának 250. évfordulója alkalmából megtartott háromnapos ünnepségsorozat. Ez kiváló alkalmat jelentett az intenzív kapcsolatfelvételre a falu elszármazottaival, aminek máig is tartó, szép gyümölcsöket hozó folytatása van.

Ennek az ünnepségsorozatnak tárgyasult emléke a Schmidt János által írt Szenicei Bárány György életét bemutató könyv átdolgozott kiadása, valamint a Tanítók fala létrehozása a templomkertben.

A sok kisebb-nagyobb rendezvény (kiállítások, előadások, zenei programok) mellett külön említést érdemel a Lázár Ervin Baráti Kör létrehozása,

az önkormányzattal karöltve. Hagyománnyá vált az író születésnapján megtartott Lázár Ervin Napok elnevezésű rendezvény,

A Tanítók fala megkoszorúzása az avatási ünnepen

Életkép a cigány Biblia-iskoláról

és elindult egy kiadványsorozat is *Lázár Ervin Füzetek* címmel.

A legfontosabb szolgálati iránnyá a cigánymisszió vált. Sárszentlőrinc-re és a közigazgatásilag hozzácsatolt Uzdra az 1950-es évektől kezdtek beköltözni a Sasos nevű telepről a cigányok, akiket a falu lelkésze, Csepregi Béla nagy nyitottsággal és szeretettel fogadott. Ezt az irányult-

Éneklés ádventi istentiszteleten

ságot követte leánya, Karl Jánosné Csepregi Erzsébet is, aki mind lelki, mind szociális téren fölkarolta a cigányságot. Kocsis István is folytatta a megkezdett munkát, foglalkoztatással, állattartó-, növénytermesztő-, kézműves tanfolyamok szervezésével, valamint bibliaórák elindításával. Ez utóbbi, a lelki vonal vett nagyobb lendületet a szolgálatba történt bekapcsolódásom után.

Eleinte Uzdon, Orsós Györgyék lakásában tartottuk a bibliaórákat, majd Sárszentlőrincen is Orsós Józsefnénél. Jelenleg az alapítvány egyik épülete ad otthont a biblia-tanulmányozásnak. Itt van lehetőség az ige üzenetének megbeszélésére, hosszú és áldott éneklésekre, a szeretetközösség megélésére.

Minden évben tartunk egy úgynevezett bibliaiskolai sorozatot – meghívott vendégszolgálók egész napos igetanulmányt tartanak egy adott témakörben.

A „Közös asztal” országos cigánytábornak már több alkalommal is helyet adtunk.

Meglehetősen hamar elkezdődtek missziós útjaink. Mindez ideig az ország mintegy 30 településén, sőt a határon túl is (Kárpátalja-

Felvidék) jártunk, amikor is evangélikus gyülekezetekben, iskolákban beszéltünk a cigánymisszió áldásairól, nehézségeiről, tettünk bizonyosságot Jézus embert átforgató erejéről, vagy épp nemzetközi csoportoknak mutattuk be szolgálatunkat.

Külön szint és szép feladatot jelent a pusztahencsei cigányok közti szolgálat. Az általunk működtetett tanoda-programban az ottani cigány gyerekek kapcsolódtak be. Sok öröm forrása, szép eredmények hordozója ez a szolgálat, ami egyrészt a gyerekek oktatását (felzárkóztatás, fejlesztés) szolgálja, másrészt a keresztyén tanítás átadásának, Jézusról való bizonyosságtétel szóbeli és gyakorlati közvetítésének színtere. Külön öröm, hogy cigány testvérek is részt vesznek ebben a szolgálatban (oktatás, ebédfőzés stb.). Évről-évre az ország különböző helyein megtartott gyerektáborainkba örömmel jönnek a gyerekek és a szolgáló felnőttek egyaránt.

Kulturális programokat is szerveztünk. Népszerű a *Cigány ételek bemutatója* című rendezvényünk, ami az évek során hagyománnyá vált, és ahova a környék cigány közösségeit is várjuk. Szép gyümölcse egy kis könyv *Ételek és életek* címmel, ami Pálfa és Sárszentlőrinc cigányságának történetét, étkezési szokásait és cigány ételek receptjeit tartalmazza.

Talán mindennek a sokszínű találkozásnak az eredményeképpen is a cigány testvérek bekapcsolódtak a gyülekezet életébe – istentiszteletek látogatása, felnőtt konfirmáció, gyülekezeti munkatársképző tanfolyam stb.

Tanoda

Szívesen látjuk azokat az érdeklődőket, akik meg szeretnék ismerni a cigánymissziót, netán maguk is elindulnának ezen az úton. A jövőt senki nem ismeri. Nekünk, a gyülekezet tagjainak, az alapítvány munkatársainak egy feladatunk van: a jelenben Istenre figyelve hűségesen elvégezni mindazt, amit ő ránk bízott; így, akaratába belesimulva megvalósítani Isten országát, minden ránk bízottat meghívva, várva ebbe a nagyszerű országba, aminek – meggyőződésünk szerint – egyik áldott eszköze a Zsivora György Népfőiskolai Alapítvány.

Gyerektábor Kismányokon

Melléklet

**A Zsivora György
Népfőiskolai Alapítvány
kuratóriumi névsora**

A kuratórium elnöke:

Karl Jánosné Csepregi Erzsébet

A kuratórium tagjai:

Bakay Péter

Csepregi Béla †

Farkas Julianna †

Gósi Istvánné

Ignác János

Szűsz Jánosné

Tóth József

**A Zsivora György
Népfőiskolai Alapítvány
munkatársainak névsora:
(1995–2012)**

Bakay Péter

Balogh Jánosné

Bánfi Zsuzsa

Bogdán István

Csonka Terézia

Csuti Szilveszterné

Juszt Klára

Jeckel Gábor

Karl János

Kocsis István

Kóhalmi József

Oravecz Brigitta

Orzsi Angéla Kata

Pál Jánosné

Pula Éva

Sokacz Zsófia

Szabó Andrásné

Szabó Ibolya

Tancsa Tünde

Váli Ferencné

Zámbó Edina

A szövőműhely dolgozói:
(1995–1996)

Tanfolyamvezető
Komjáthi Tamásné

Szakmai vezetők
Horváth Jánosné
Nagy Sándorné (Nagyszékely)
Simor Eszter (Siklós)
Szócs Anna (Budapest)

Szövőnők
Balogh Julianna
Benkő Józsefné
Berta Ferencné
Bogdán Julianna
Császár Lászlóné
Cseke Jánosné
Fülöpné Katona Veronika
Kruller Irén
Molnár Jánosné
Patai Jánosné
Somogyi Józsefné
Szabó Endréné
Orsós Erzsébet
Tóth Ferencné
Tóth Istvánné
Varga Sándorné

**Munkatapasztalat-szerző
pályakezdekők**
(1997–1998)

Balogh Ágnes
Balogh János
Balogh Judit
Fejős Mariann
Fridrich Ildikó
Kovács Mária
Orsós Beáta
Orsós György
Orsós Istvánné
Somogyi Gábor

Építőbrigád dolgozói:
(2005–2006)

Badó Sándor
Balogh János
Benkő József
Berta Ferenc
Biri Imre
Lackner Krisztián
Orsós György
Orsós István
Pál János
Várda Csaba

A háziasszonyképző tanfolyam vezetői
Makovnikné Hüffner Györgyi, Dr. Németh Pálné,
Balatoniné Erős Valéria

Törzslap száma: 1/7 /1995

BIZONYÍTVÁNY

FÜLÖPNE KATONA VERONIKA

aki VEHETKÉR

19 65 év ÁUG. hó 3 napján született,

(anyja neve: BOLDI MÁRIA)

szakmai tanulmányait a(z) _____

KREÁTOR KFT

SZERVEZÉSELEN

_____ végezte.

A(z) IPARI ÉS KERESKEDELMI

MINISZTERIUM

mellett működő szakmai vizsgabizottság előtt szakmai vizsgát tett:

szakmai elméletből: 4 (jó)

szakmai gyakorlatból: 5 (kiváló)

eredményrel.

Ez a bizonyítvány az 1993. évi LXXVI. törvény 12. §-a értelmében az Országos Képzési Jegyzékben meghatározott

12 2 43 13 03 4 032 számú

SZÖVEGSZÜV

_____ megnevezésű szakképzést igazol.

Szeptember 1995 év majus hó 29 nap.

Aranyosi Károlyó Dániel Nagy János
a szakmai vizsgabizottság elnöke a szakmai vizsgai szervező intézmény vezetője

KREÁTOR

Könyvtár: "Jó Vétő" Szervező és
gondnoki szolgálat KFT.
7100 Székhely, László u. 6.
Bankszámla szám: 450-10599

A. T. U. 570. r. sz. - Pétria-Nyomdai.
Pétria Nyomda Rt. (Fiz.: 5-8985)
Létre: Munkügyi Minisztérium 1994.

Bizonyítvány az akkreditált szövőtanfolyam elvégzéséről

☞ Táncháztanulás

Szerzők:
a sárszentlőrinci
evangelikus gyülekezet
és a
Népfőiskolai Alapítvány
Beszélgetőköre

MEGHÍVÓ

Szeretettel
meghívjuk Önt
és kedves családját az
1999. augusztus 8-án
Sárszentlőrincen
tartandó
közös ünnepsünkre
és a fiai testvér-gyülekezeti
csoporttal való
találkozásra!

A Községi Ház avatóünnepség meghívója

1999. AUGUSZTUS 8.

(„Zánbó-ház”, Petöfi u. 31.)

☞ A kiállításához
kapcsolódóan előadást
tart Läckner Mónika
muzsologus

Dél előtt

felavatása
Felavatja: Csepregi Béla
nyugalmazotti evangélikus
lelkész

10³⁰: Ünnepi istentisztelet
a templom felszentelésének
224. évfordulója
alkalmából

Predikál: Simo Koho,
a testvér-gyülekezet
igazgató lelkésze

Délután

☞ A régi falusi konyha
díszei és használati
tárgyai c. kiállítás
megnyitása

Megnyitja: Nagy Zoltán
farskas

Közreműködik:
Tóth Istvánné és
Farkas Sándorné
Közöntött mond. tetesi
Károly polgármester
Költő a „kemence ízeiből”:
kuglóf és kulcsoskalács

☞ Népzenei bemutató:

- „Tavaszi virágok”
sárszentlőrinci beas-
cigány hagyományörző
együttes
 - Kemencesmagasi
Citerazenekar
 - Vaskó Zoltán és
társai (duda,
tekerőlant)
- bemutatója

16⁰⁰:

☞ A Zsivora György
Népfőiskolai Alapítvány
községi házána

OKLEVÉL

**„Az Év Tolna Megyei
Civil Szervezete 2006”**

pályázat különdíjasa a:

**„Zsivora György”
Népfőiskolai Alapítvány**

Renkecz József a Népfőiskolai Társaság zászlajával

Kirándulás a Bory-várhoz

A faragott Négyökrös szekér a Fördös-kúria udvarán

A sasosi emlékszobor ünnepélyes áthelyezése a Fördös-kúria udvarára

Szövőőnök munka közben

A műhelyből kikerült faliszőnyegek

A Közösségi Ház avatása

Kiállítás megnyitó a sárszentlőrinci Közösségi Házban

Az új Teleház avatása (a kép közepétől jobbról: Gáncs Péter evangélikus püspök, Kocsis István, az alapítvány titkára, Bogdán Józsefné gyülekezeti tag, Karl Jánosné Csepregi Erzsébet evangélikus lelkész, az alapítvány elnöke)

Élet a Biztos Kezdet Klubban

Erdei András, a gyékényfonómester

Idősek napközije a Községi Házban

A Lázár Ervin Baráti Kör megalakulása a Nagyszederfánál Alsó-Rácegresen

Cigányételek bemutatója a Községi Ház udvarán

Egy Biblia-kör a „Közös Asztal” táborban a parókia udvarán

Szabateri tanoda Pusztahencse határában

Tartalomjegyzék

Előszó.....	7
A Puszták Népe Népfőiskola Uzdon.....	9
Renkecz József: Így kezdődött.....	11
Melléklet.....	29
A Zsivora György	
Népfőiskolai Alapítvány Sárszentlőrincen.....	41
Karl Jánosné Csepregi Erzsébet: A Zsivora György	
Népfőiskolai Alapítvány létrehozatala.....	43
Kocsis István: Kibontakozás.....	52
Bakay Péter: Isten országa.....	66
Melléklet.....	73

Tanulni az emberi életkor legvégső határáig.
Grundtvig Miklós Frigyes Severin

Értéket teremteni munkával a Hazának.
Pákolitz István

Valami jelet hagyni.
Pákolitz István

Jobb polgárt, jobb hazafit, jobb embert!
Móricz Zsigmond

**Krisztusibb ember, műveltebb falu,
életerős nép, önérzetes magyar.**
A KALOT jelszava